

วิเคราะห์แนวคิดเชิงนิติปรัชญาของสำนักกฎหมายธรรมชาติ และสำนักกฎหมายบ้านเมือง
ผ่านกรณีศึกษา เรื่อง “เดธโน้ต”

Analysis of Natural Law and Legal Positivism Legal Philosophy Theories
through the Case of Death Note

กัญญณัฐ วิทยาศิริกุล

Kannanat Wittayasirikul

เพ็ชรวิพรรณ เชียรวิชัย

Petchareewan Chienwichai

สุกฤษฎ์ สubin

Sukrit Subin

สรวงสุตา อรุณนพรัตน์

Suangstuda Arunnopparat

นันทนา ฐิติรัตน์ดำเกิง

Nuntana Thitiratdumkeng

เบญจภรณ์ หร่ายเสียงเพราะ

Benjaporn Raiseangphor

นิสิตในหลักสูตรนิติศาสตร์บัณฑิต (ปริญญาตรี)

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถนนพญาไท แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330

LL. B Candidates

Faculty of Law, Chulalongkorn University, Phayathai Road, Pathumwan, Bangkok 10300

Corresponding author E-mail: 6349004734@student.chula.ac.th

(Received: January 30, 2024; Revised: January 30, 2024; Accepted: January 30, 2024)

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์กรณีศึกษาในหนังสือการ์ตูนเดธโน้ต (Death Note) กับหลักนิติปรัชญาทางกฎหมายและความยุติธรรมโดยผ่านตัวละครทั้งสองฝ่ายที่ต้องการให้สังคมสงบสุข ในเนื้อหาหลักของการ์ตูนได้ปรากฏความขัดแย้งกันทางความคิดเรื่องความถูกต้อง ความยุติธรรม ระหว่างการกระทำของตัวละครที่มีอำนาจตัดสินผู้กระทำผิดในสังคมให้ถึงแก่ความตายโดยใช้เดธโน้ต และอีกฝ่ายที่ต้องการให้ผู้กระทำผิดถูกลงโทษตามกระบวนการยุติธรรม คณะผู้จัดทำบทความจึงมีความเห็นว่าหนังสือการ์ตูนดังกล่าวเหมาะที่จะนำมาเป็นกรณีศึกษา โดยมุ่งวิเคราะห์การกระทำของและแนวคิดของตัวละครหลักผ่านทฤษฎีและแนวคิดทางนิติปรัชญาของสำนักกฎหมายธรรมชาติและสำนักกฎหมายบ้านเมืองในเรื่องของศีลธรรมและความยุติธรรม นอกจากนี้เพื่อศึกษาทฤษฎีและประสิทธิภาพผ่านการปรับใช้ในกรณีศึกษาในงานเขียนการ์ตูน ยังรวมถึงวิพากษ์ข้อจำกัดของแนวคิดทางนิติปรัชญาของสำนักกฎหมายทั้งสองดังกล่าวอีกด้วย

คำสำคัญ : นิติปรัชญา, กฎหมายธรรมชาติ, กฎหมายบ้านเมือง, ศีลธรรม, การขัดแย้งทางความคิด

Abstract

This article has the objective to analyze a case study in the Death Note comic book and legal philosophy of law and justice through both characters who want to create a peaceful society. In the main story of the manga, there is a conflict between the idea of rightness and justice between the actions of the character who have the power to judge the offenders in society to death by using the Death note, and another that wants the offenders to be punished according to the justice process. Therefore, the authors of the article have an opinion in this comic book content is suitable for use as case studies. This article focuses on analyzing the actions and concepts of the main characters through legal philosophy and concepts of the Natural Law and the Legal positivism on morality and justice. In addition to studying the theory and efficiency through case studies in manga, It also criticizes the limitations of the legal philosophy of the two theories.

Keywords : Legal Philosophy, Natural law, Legal positivism, Morality, Conflict of ideas

1. บทนำ

หนังสือการ์ตูนเดธโน้ต (Death note) ที่ได้ตีพิมพ์ปี ค.ศ. 2003-2006 แต่งเนื้อเรื่องโดยสึงุมิ โอบะ และวาดภาพโดยทาเคชิ โอบาตะ เดธโน้ตลงตีพิมพ์ในนิตยสารโชเน็นจัมป์ในประเทศญี่ปุ่น การนำเสนอความขัดแย้งระหว่างความถูกต้องกับศีลธรรมที่ได้แสดงผ่านตัวละครยางามิ ไลท์ และกลุ่มนักสืบของแอลที่ทั้งสองมีแนวคิดทางศีลธรรมและความยุติธรรมที่ต่างกันทางนิติปรัชญา ไลท์มีหลักการว่า คนที่กระทำความผิดต้องได้รับการลงโทษโดยไม่มีข้อยกเว้นเพื่อให้ทุกคนเกรงกลัวไม่กล้ากระทำความผิด ซึ่งความปรารถนาของไลท์ คือ รัฐในอุดมคติที่สมบูรณ์แบบเป็นสังคมที่สงบสุขไม่มีใครกล้ากระทำความผิดกับอีกตัวละครที่ชื่อว่า แอลกับกลุ่มนักสืบสากลที่มองความยุติธรรมต้องเป็นไปตามกระบวนการทางกฎหมาย ผู้กระทำความผิดต้องถูกดำเนินการตามกฎหมายเกณฑ์ที่รัฐกำหนด ให้กระบวนการทางกฎหมายตัดสินความผิดของผู้ที่กระทำความผิดจึงจะเรียกได้ว่ามีความยุติธรรมตามกฎหมายหลักการของแอลที่เป็นตามหลักกฎหมายที่ใช้สากล ไลท์แย้งว่าหากผู้กระทำความผิดเป็นผู้มีอิทธิพลก็จะสามารถใช้ช่องว่างของกฎหมายมาเป็นข้อต่อสู้ทำให้พ้นผิดในกระบวนการยุติธรรมไปได้ ทำให้กล่าวได้ว่าถึงแม้ทั้งสองจะมีอุดมการณ์ทางความคิดที่เกี่ยวกับความยุติธรรมที่แตกต่างกัน แต่ทั้งสองมีจุดมุ่งหมายแนกเช่นเดียวกันคือต้องการสร้างสังคมที่สงบสุข จึงอาจมีคำถามได้ว่าหากผู้คนที่สนับสนุนและเห็นด้วยกับการพิพากษาของไลท์เป็นจำนวนมากในสังคมและส่งผลให้สังคมสงบสุขได้จริงนั้น จะสามารถรับรองให้เป็นกฎหมายได้หรือไม่ เพราะกฎหมายเป็นกฎเกณฑ์ในการควบคุมความประพฤติของมนุษย์ในการอยู่ร่วมกันในสังคม เป็นกฎเกณฑ์ที่มีลักษณะเป็นนามธรรมและใช้บังคับเป็นการทั่วไป กฎหมายจึงเป็นส่วนสำคัญในการควบคุมสังคมให้เกิดความสงบเรียบร้อย

ปัญหาที่ปรากฏในเดธโน้ต สามารถอธิบายผ่านแนวคิดของสำนักกฎหมายธรรมชาติ (Natural law school) ที่ไลท์อ้างศีลธรรม ความถูกต้องตามกฎหมายธรรมชาติที่อยู่เหนือกฎหมายโดยเป็นการตัดสินใจปัจเจกของไลท์เอง โดยความหมายของกฎหมายธรรมชาติ คือ กฎเกณฑ์ที่อยู่เหนือกฎหมายมนุษย์ มนุษย์เป็นเพียงผู้ค้นพบหลักกฎหมายธรรมชาติ ไม่ขึ้นอยู่กับบุคคลใดบุคคลหนึ่งและเป็นหลักเหตุผลอันชอบธรรมที่

ยึดโยงกับศีลธรรม กฎหมายจึงมีความสัมพันธ์เชิงจำเป็นกับศีลธรรม ดังนั้น กฎหมายธรรมชาติจึงมีค่าเหนือกว่ากฎหมายที่มนุษย์บัญญัติขึ้น

ต่อมาการกระทำของโลห์เพื่อให้สังคมยุติธรรมสงบสุขโดยใช้เดธโน้ตเป็นเครื่องมือในการตัดสินชีวิตคนทำให้สังคมหวาดกลัวและเชื่อฟัง อาจถือเป็นที่มาของกฎหมายตามหลักกฎหมายบ้านเมือง (legal positivism) ที่ยอมรับเพียงกฎหมายบ้านเมืองเป็นกฎหมายที่บังคับใช้อยู่เท่านั้น และอาจถือว่าเป็นรัฐธำณิปัตย์ผู้มีอำนาจสูงสุดในรัฐที่สามารถออกกฎหมายได้โดยไม่ต้องคำนึงถึงความถูกต้อง ความดี ความชั่ว ศีลธรรม และเมื่อพิจารณาถึงกระทำของแอลกับกลุ่มนักสืบที่ต้องการให้สังคมยุติธรรมสงบสุขโดยใช้กฎหมายบ้านเมืองที่ถูกตราขึ้นอย่างถูกต้องตามกระบวนการทางนิติบัญญัติและมีผลบังคับใช้ก็เพียงพอให้บ้านเมืองสงบสุข บทความนี้จึงวิเคราะห์การกระทำของทั้งสองฝ่ายที่อาจกล่าวได้ว่าการเชื่อมโยงกับกฎหมายบ้านเมืองหรือไม่ เพราะแนวคิดของสำนักกฎหมายบ้านเมืองวางหลักไว้ว่า กฎหมายไม่มีความสัมพันธ์เชิงจำเป็นกับศีลธรรม ตลอดจนข้อวิจารณ์ การปรับใช้แนวคิดของสองสำนักกฎหมายดังกล่าวกับเรื่องเดธโน้ตและส่งผลให้อาจมีข้อจำกัดทางทฤษฎีทางนิติปรัชญาในบริบทต่าง ๆ ด้วย

2. เนื้อเรื่องย่อ: เดธโน้ต¹

ยางามิ โลห์ นักเรียนมัธยมปลาย ผู้มีอุดมการณ์ทางความคิดเชื่อมั่นในสังคมที่สงบสุขและมีผลการเรียนอยู่ในระดับต้นของประเทศได้สัมผัสกับบันทึกมรณะ (เดธโน้ต) ที่เป็นของยมทูตที่ตกไว้ ทำให้เดธโน้ตตกเป็นของโลห์ การมีเดธโน้ตทำให้โลห์สามารถฆ่าคนได้ด้วยวิธีการเพียงแค่ว่าหน้าคนผู้นั้นแล้วเขียนชื่อลงไปในกระดาษสมุขของเดธโน้ต ผู้ที่ถูกเขียนชื่อลงไปแล้วจะประสบเหตุการตาย บุคคลนั้นจะเกิดอาการหัวใจวายตาย โลห์จึงทดลองเขียนชื่ออาชญากรร้ายแรงลงไปแล้วต่อมาอาชญากรคนนั้นก็เสียชีวิต คนทั่วไปที่มีจิตใจปกติเมื่อได้เห็นถึงผลการกระทำเช่นนี้ ต้องเกิดความเกรงกลัวต่อบาปในการพรากชีวิตผู้อื่น แต่โลห์เป็นคนที่มีอุดมการณ์เกี่ยวกับสังคมในอุดมคติที่ทุกคนโดยรวมมีความสุข โลห์จึงตัดสินใจจะใช้เดธโน้ตเป็นเครื่องมือนำไปสู่สังคมอุดมคติที่ปราศจากอาชญากรเพราะโลห์เชื่อว่าถ้าบังคับใช้กฎหมายของบ้านเมือง ไม่เพียงพอกับการรักษาความยุติธรรม

การฆ่าคนที่กระทำความผิดร้ายแรงผ่านการใช้เดธโน้ตจนประชาชนเริ่มรับรู้ว่ามีผู้มีอำนาจบางคนกระทำการฆ่าคนที่ประพฤติไม่ได้อย่างร้ายแรง ประชาชนบางส่วนเริ่มเห็นชอบและสนับสนุนการกระทำนี้ แม้ไม่รู้ว่าเป็นใคร และตั้งชื่อให้กับคนผู้นั้นว่า คิระ เป็นการป้องกันเสียงจากคำว่า Killer แม้ชื่อเสียงของคิระจะเป็นที่รู้จักระดับโลก แต่คิระเองก็ไม่เคยเปิดเผยตัวให้เป็นที่รู้จัก

หลังจากมีเหตุที่อาชญากรเสียชีวิตเป็นจำนวนมาก ทำให้องค์กรรักษาความยุติธรรมระหว่างประเทศ คือ องค์กรตำรวจโลก (ICPO) ได้ต่อต้านและประณามการกระทำของคิระโดยให้หัวหน้านักสืบ ซึ่งมีนามแฝงว่า แอล ผู้มีความสามารถแก้ไขยุ่งยากมากมายให้กับองค์กรตำรวจโลกสืบหาพร้อมประกาศให้ทุกคนได้รับทราบ และโลห์ก็ได้ทราบการมีอยู่ของแอล เมื่อแอลใช้กลยุทธ์ทำหายเพื่อให้คิระฆ่าคนโดยใช้ Lind.L.Tailor นักโทษประหารที่สวมรอยมาหลอกว่าเป็นแอลและกล่าวประณามว่าสิ่งที่คิระทำอยู่นี้เป็นสิ่งชั่วร้าย ทำให้คิระตัดสินใจฆ่าคนด้วยอารมณ์โกรธ จึงเขียนชื่อ Lind.L.Tailor ลงในเดธโน้ตทำให้นักโทษจนหัวใจวายเสียชีวิต หลังจากนั้น แอลก็เฉลยว่านักโทษผู้นั้นไม่ใช่แอลที่เป็นนักสืบพร้อมปรากฏตัวไม่ให้เห็นชื่อและเห็นหน้า ทำให้แอลรู้ถึงข้อจำกัดของคิระในการฆ่าผู้อื่นและจากการถ่ายทอดสดทำให้แอลจำกัด

¹ สิงห์ โอบะ, *Death Note: เดธโน้ต* (สำนักพิมพ์ NED Comics 2562) เล่มที่ 1-12.

พื้นที่ของการสืบสวนได้ว่าเป็นเขตประเทศญี่ปุ่นและได้ประกาศเพื่อจับตัวคิระให้ได้ ทั้งคู่ต่างก็ต้องการตามจับอีกฝ่ายเพราะเชื่อว่าความคิดวิธีแบบตนเองนั้นเป็นฝ่ายที่ถูกต้อง โลท์ได้รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแอลตามความสามารถของนักเรียนมัธยม ส่วนทางแอลผู้มีอำนาจและหน้าที่ตามกฎหมายก็ได้ร่วมมือกับทีมงานตำรวจญี่ปุ่น เพื่อหาแรงจูงใจในการกระทำความผิดและวิธีการฆ่าคนของคิระว่าทำโดยวิธีใดจึงสามารถฆ่าคนได้เพียงเห็นหน้าและชื่อ ทางสหรัฐฯ ก็ได้ช่วยเหลือโดยการส่งเอฟบีไอมายังญี่ปุ่นเพื่อเข้ามาสืบสวนผู้ต้องสงสัยว่าคิระเป็นใครและจะจับตัวคิระมาลงโทษตามกฎหมาย

เจ้าหน้าที่เอฟบีไอ Raye penber ได้รับหน้าที่เข้ามาสืบสวนในญี่ปุ่น ระหว่างการสืบสวนได้บังเอิญสอบถามโลท์และได้บอกว่าตนมาสืบสวนเรื่องคิระ ทำให้โลท์เริ่มกังวลใจในความปลอดภัยของตัวเองเพราะตำรวจใกล้ตัวมาแล้วจึงได้เขียนชื่อนักสืบ Raye ลงในเดรโน้ต นับเป็นการฆ่าคนที่ไม่ใช่เพื่ออุดมการณ์ แต่เพื่อให้ตัวเองปลอดภัยและจากความฉลาดของโลท์ ทำให้ต่อมาเจ้าหน้าที่เอฟบีไอและตำรวจที่จะพยายามสืบเรื่องของคิระ แต่ทั้งหมดกลับถูกคิระเขียนชื่อลงบนเดรโน้ต

คิระ มีชื่อเสียงมากจนทำให้ประชาชนเริ่มเทิดทูนคิระเป็นดังพระเจ้า เพราะทำให้สังคมเกิดความสงบสุข แม้ตำรวจหรือผู้รักษากฎหมายเองยังมีความสงสัยว่า คิระเป็นผู้รักษาความยุติธรรมหรือผู้กระทำความผิด เพราะผู้คนที่หวาดกลัวไม่กล้ากระทำความผิด มีเพียงแอลและกลุ่มตำรวจนักสืบญี่ปุ่นที่ยังทำการสืบเรื่องคิระ เป็นทางการลับ และด้วยความฉลาดและช่างสังเกตของแอลทำให้เริ่มรู้ว่าโลท์เป็นผู้ต้องสงสัยสำคัญ แต่ขาดหลักฐานในการเอาผิดได้ จึงชวนโลท์เข้าทีมสอบสวน โลท์เองก็ได้โอกาสในการสืบว่าแอลชื่ออะไร แม้โลท์จะวางแผนให้แอลเข้าใจผิดโดยให้คนอื่นสวมรอยเป็นคิระและระหว่างนั้นก็ร่วมทีมสอบสวนด้วยแต่แอลไม่ลดละความพยายามที่เชื่อว่าโลท์คือคิระ จึงพลัดทำทำให้ผู้ช่วยเหลือคิระรู้ชื่อจริงของแอล และได้เขียนชื่อจริงลงในเดรโน้ต

เมื่อแอลเสียชีวิตจากการหัวใจวาย ทำให้ตำรวจที่ต้องการรักษาความยุติธรรมตามกฎหมายอยากที่จะทำการสืบสวนคดีคิระต่อไป หากมีผู้ใดต้องการสืบสวนเรื่องคิระไม่ว่าผู้ที่เกี่ยวข้องจะเป็นผู้นำระดับประเทศ คิระก็สามารถฆ่าโดยไม่ลังเล เช่น การเขียนชื่อผู้บัญชาการตำรวจและประธานาธิบดีสหรัฐฯ ส่งผลให้ทุกประเทศเกิดความโกลาหล รัฐบาลหลายประเทศในโลกจึงได้ยอมรับและชื่นชมการกระทำของคิระจึงได้ประกาศว่าจะไม่ร่วมมือในการจับกุมคิระ เนื่องจากเห็นว่าการกระทำของคิระ แม้จะไม่ถูกต้องตามกฎหมาย แต่ก็ส่งผลให้อัตราการก่ออาชญากรรมทั่วโลกลดลงต่ำสุดและโลก ณ เวลานั้น ได้เป็นโลกในอุดมคติของยางามิ โลท์ ไปแล้ว

ต่อมาเนื้อเรื่องเดรโน้ตก็ยังคงดำเนินต่อไปอีกหลายปีโดยนำเสนอมุมมองของวิธีการสืบสวนจับกุมคิระที่รัดกุมยิ่งขึ้นและเข้มข้นขึ้นของทางตำรวจ จนในที่สุดเนื้อเรื่องบทสุดท้ายของเดรโน้ต ทำให้โลท์ได้เปิดเผยตัวและในขณะที่จะโดนวิสามัญโลท์เองก็ยังเชื่อสิ่งที่เขาทำ คือ สิ่งที่ถูกต้องเพราะคนส่วนมากได้ชื่นชมในตัวคิระเปรียบดั่งเป็นกฎหมายใหม่ของโลกใบนี้ การเสียชีวิตของโลท์เป็นความลับไม่ได้มีการประกาศว่าโลท์คือคิระ การตัดสินใจให้เสียชีวิตจึงหยุดลง โดยคนทั่วโลกไม่ทราบว่คิระได้ตายไปแล้ว แต่ความคิดอุดมการณ์ของคิระได้ส่งต่อไปยังคนที่ชื่นชมการกระทำของคิระที่คิดว่าแค่หยุดพักไปรอคอยให้คิระกลับมาทำให้โลกสงบสุขอีกครั้ง

3. แนวคิดของสำนักกฎหมายธรรมชาติ และสำนักกฎหมายบ้านเมืองต่อเรื่อง เดรโน้ต

3.1 แนวคิดแบบสำนักกฎหมายธรรมชาติ (Natural law school)

สำนักกฎหมายธรรมชาติ มีแนวคิดที่ปรากฏมาตั้งแต่ยุคกรีกโบราณว่าคือกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในธรรมชาติ และไม่ขึ้นกับเจตจำนงของมนุษย์บุคคลหนึ่งคนใด ดังนั้น กฎหมายธรรมชาติจึงเป็นกฎหมายที่มีพื้นฐานบนเหตุผลของศีลธรรม เป็นกฎหมายที่มีคุณค่าเหนือกว่ากฎหมายที่มนุษย์ได้บัญญัติขึ้น ทั้งนี้ กฎหมายใดที่ไม่สอดคล้องกับกฎหมายธรรมชาติ สิ่งนั้นย่อมไม่มีผลบังคับและไม่ถือว่าเป็นคุณค่าเป็นกฎหมาย

แนวคิดหลักของสำนักกฎหมายธรรมชาติเป็นสิ่งที่พึงปฏิบัติ ดังนั้น จึงนำมาสู่หลักพื้นฐานที่ว่า กระทำในสิ่งที่ดี หลีกเลี่ยงในสิ่งที่ไม่ดี (Do good, avoid evil)² โดยความดีพื้นฐาน (Basic Goods) ตามที่หลักการกระทำในสิ่งที่ดี หลีกเลี่ยงในสิ่งที่ไม่ดีกำหนดไว้ อาทิ ชีวิต การใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคม เหตุผลปฏิบัติ (Practical reasonableness) รับรู้และเข้าใจความสอดคล้องของคุณค่าต่าง ๆ ในการกระทำ เป็นต้น ทั้งนี้ สิ่งที่ธรรมชาติบอกกับมนุษย์ว่าสิ่งที่พึงปฏิบัติ คือการสนับสนุนและการปกป้องชีวิตมนุษย์ ส่วนสิ่งที่พึงหลีกเลี่ยง หมายถึง การไม่ทำลายชีวิตมนุษย์

3.2 แนวคิดแบบสำนักกฎหมายบ้านเมือง (legal positivism)

สำนักกฎหมายบ้านเมืองมองว่า กฎหมายที่แท้จริงนั้น คือ กฎหมายซึ่งถูกกำหนดขึ้นโดยมนุษย์ และใช้ในการปกครองบ้านเมือง เรียกว่า Positive Law ประชาชนสัมพันธ์กับกฎเกณฑ์แบบนี้ได้จริงเพราะหากมีใครฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามกฎจะได้รับผลร้ายจากการฝ่าฝืนนั้น กฎเกณฑ์ที่ดำรงอยู่นี้ไม่ต้องมีความสัมพันธ์ใดกับศีลธรรมหรือความยุติธรรมเพียงออกมาตามกระบวนการขั้นตอนเฉพาะที่ถูกกำหนดเอาไว้แล้ว สิ่งนั้นก็ได้อธิบายว่า “กฎหมาย” ทฤษฎีทางกฎหมายของจอห์น ออสติน (John Austin)³ สำนักกฎหมายบ้านเมืองอธิบายว่า กฎหมาย คือคำสั่งของรัฐบาลิปตย์ ทำให้รัฐบาลิปตย์อยู่ในฐานะสูงสุดในแผ่นดินและไม่ต้องเชื่อฟังผู้อื่นอีก โดยองค์ประกอบหลักของทฤษฎีดังกล่าว ได้แก่

1) คำบัญชา (Command) กล่าวคือ การที่คนที่มีอำนาจเหนือกว่าแสดงเจตจำนงของตน ให้ผู้ที่อยู่ใต้อำนาจจงเว้นกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งในรูปแบบความสัมพันธ์ของลำดับศักดิ์ ซึ่งคำบัญชาจะอยู่คู่กับหน้าที่ที่ต้องทำตามสิ่งใดสิ่งหนึ่ง นอกจากนี้ คำบัญชามีบทลงโทษที่เป็นผลร้ายหากไม่กระทำตาม

2) รัฐบาลิปตย์ (Sovereign) หมายถึง ผู้มีอำนาจสูงสุดในรัฐที่ทุกคนต้องเชื่อฟังโดยต้องเป็นมนุษย์เท่านั้น รัฐบาลิปตย์ต้องไม่ตกอยู่ภายใต้อำนาจของผู้อื่นด้วยไม่ว่าจะเป็นภายในรัฐหรือภายนอก (Uncommanded Commander)

3) การลงโทษ (Sanction) บุคคลมีหน้าที่ปฏิบัติตามคำบัญชาของรัฐบาลิปตย์และถ้าหากไม่ปฏิบัติตามจะนำไปสู่สภาพบังคับที่เป็นผลร้าย

4) การเคารพเชื่อฟังอย่างเป็นกิจ (Habit of Obedience) กล่าวคือ คนทุกคนในรัฐมีหน้าที่ต้องเชื่อฟังรัฐบาลิปตย์เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดสภาวะธรรมชาติ (State of Nature)

แนวคิดเรื่องกฎหมายและความยุติธรรมของเจเรมี เบนแธม (Jeremy Bentham)⁴ นักกฎหมายสำนักกฎหมายบ้านเมืองชาวอังกฤษมีชีวิตอยู่ในช่วงศตวรรษที่ 18 และ 19 แนวคิดที่สำคัญ คือ ลัทธิอรรถประโยชน์ (Utilitarianism) เป็นหลักการที่นำเรื่องของศีลธรรมมาสร้างความสุขให้มากที่สุด ความสุขคือจุดสมดุลระหว่างความเพลิดเพลินกับความเจ็บปวด ดังนั้น การกระทำที่ถูกต้องคือการกระทำที่สร้าง

² Germain G. Grisez, ‘The First Principle of Practice Reason’ in Kenny, A. (ed) *Aquinas: A Collection of Critical Essays* (Palgrave Macmillan 1969) 340-382.

³ วรเจตน์ ภาคิรินทร์, *ประวัติศาสตร์ความคิดนิติปรัชญา* (สำนักพิมพ์อ่านกฎหมาย 2565) 382-385.

⁴ Michael J. Sandel, *Justice: What Is The Right Thing To Do* (สำนักพิมพ์ Salt 2563) 54-56.

อรรถประโยชน์สูงสุดโดยที่อรรถประโยชน์สูงสุดคือสิ่งที่ก่อให้เกิดความเพลิดเพลิน หรือความสุขและเป็นสิ่งที่ป้องกันความเจ็บปวดหรือความทุกข์ เหตุผลทางศีลธรรมเป็นเรื่องของความสุขสูงสุดที่ต้องสร้างความเพลิดเพลินให้มากที่สุดและสร้างความเจ็บปวดให้น้อยที่สุด เบนแรมยังเชื่อในสิทธิและเสรีภาพของปัจเจกชน โดยเชื่อว่าปัจเจกชนควรเป็นอิสระจากการโน้มน้าวความสุขของตนเองตราบเท่าที่การกระทำของพวกเขาไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น และยังเชื่ออีกว่ารัฐบาลมีบทบาทสำคัญในการกำกับดูแลความประพฤติเพื่อสนับสนุนความสุขมวลรวมของสังคม แนวความคิดของเบนแรมมีผลกระทบที่สำคัญต่อการพัฒนาปรัชญาทางการเมืองและนโยบายสาธารณะ การที่เบนแรมให้น้ำหนักกับเรื่องความสุขสูงสุดในฐานะที่เป็นหลักการชี้นำสถาบันทางสังคมและการเมืองที่มีอิทธิพลต่อการสร้างรัฐสวัสดิการสมัยใหม่ รวมทั้งระบอบประชาธิปไตยเสรีนิยม

นอกจากนี้ แนวคิดของฮันส์ เคลเซิน (Hans Kelsen)⁵ นักกฎหมายสำนักกฎหมายบ้านเมืองได้ปฏิเสธสำนักกฎหมายธรรมชาติ (Legal naturalism) โดยสิ้นเชิง เคลเซินไม่เห็นด้วยกับการที่กฎหมายธรรมชาติรวมกฎหมายกับศีลธรรมเป็นเรื่องเดียวกัน แต่มองว่ากฎหมายและศีลธรรมควรถูกแยกออกจากกัน ดังจะเห็นได้จากทฤษฎีกฎหมายบริสุทธิ์ (Pure Theory of Law) เคลเซินต้องการที่จะแยกกฎหมายออกจากสิ่งที่ไม่ใช่กฎหมายเพื่อให้กฎหมายนั้นมีความบริสุทธิ์ที่สุด อีกทั้งเคลเซินยังมีแนวความคิดว่ามนุษย์ทุกคนเป็นสิ่งมีชีวิตที่สร้างโลกของตนเอง มีศักยภาพในการใช้เหตุผลและมีความเท่าเทียมกันในการกำหนดเจตจำนงของตน ดังนั้น กฎหมายหรือกฎเกณฑ์หรือบรรทัดฐาน (Norm) จึงเกิดจากเจตจำนงร่วมกันของมนุษย์ในสังคมโดยที่เคลเซินได้แยกโลกแห่งความเป็นออกจากโลกแห่งความควร คือความเป็นกฎหมายและการมีผลบังคับใช้ของกฎหมาย (Validity) ตามทฤษฎี Transcendental Idealism ซึ่งการที่กฎหมายจะมีผลบังคับใช้ได้นั้นต่อเมื่อกฎหมายนั้นถูกตราขึ้นโดยสอดคล้องกับกระบวนการและกรอบที่กฎหมายที่มีลำดับสูงกว่าให้อำนาจไว้ (Dynamic Law System) จึงแตกต่างจากกฎหมายธรรมชาติที่มีแนวความคิดว่า กฎหมายต้องมีความสัมพันธ์กับศีลธรรมในเชิงจำเป็นและเป็นการพิจารณาเพียงว่าสิ่งใดถูกหรือสิ่งใดผิดเท่านั้น โดยนัยยะนี้เคลเซินเห็นว่าเมื่อมนุษย์เป็นผู้สร้างโลกโดยลำพังตัวเอง จึงอาจเกิดปัญหาในการตอบคำถามว่าสิ่งใดคือสิ่งที่ถูกและสิ่งใดคือสิ่งที่ผิด เนื่องจากไม่มีสิ่งที่เป็นเจตจำนงร่วมกัน นอกจากนี้ เคลเซินมีแนวความคิดในการแบ่งแยกข้อเท็จจริงและกฎหมายออกจากกัน (Normativity thesis) เคลเซินเห็นว่ากฎหมายมีลักษณะเป็นกฎเกณฑ์ทางกฎหมาย ซึ่งอธิบายในรูปของสิ่งที่ควรจะต้องเป็น (Normative) โดยที่การเชื่อมโยงของเหตุและผลอยู่ภายใต้เรื่องหลักของความรับผิดชอบ

แต่อย่างไรก็ตาม นักกฎหมาย คาร์ล ชมิทท์ (Carl Schmitt)⁶ มีความเห็นต่อทฤษฎีความเป็นรัฐอธิปัตย์ไว้แตกต่างจากจอห์น ออสติน โดยที่คาร์ล ชมิทท์ เห็นว่า “รัฐอธิปัตย์ คือ ผู้ตัดสินใจในในสภาวะยกเว้น” ซึ่งมีความหมายว่า ผู้มีอำนาจตัดสินใจในสภาวะยกเว้น (Sovereign is he who decide on the exception.) กล่าวคือ รัฐอธิปัตย์สามารถระงับการใช้กฎหมายได้ในสภาวะที่ไม่สามารถคาดการณ์ได้ว่าจะเกิดอะไรขึ้น ดังนั้น สถานการณ์ดังกล่าวจึงไม่สามารถตรากฎหมายล่วงหน้าได้ แต่จอห์น ออสติน ได้กล่าวถึงความเป็นรัฐอธิปัตย์ว่า เป็นผู้บังคับการที่ไม่ถูกบังคับการ (Uncommanded Commander) ดังนั้น จึงเป็นอำนาจในการบัญญัติกฎหมายเท่านั้น

⁵ วรเจต ภาศิริรัตน์, *ประวัติศาสตร์ความคิดนิติปรัชญา* (สำนักพิมพ์อ่านกฎหมาย 2565) 454-462.

⁶ Lars Vinx, 'Carl Schmitt's defence of sovereignty' in David Dyzenhaus and Thomas Poole (eds) *Law, Liberty and State: Oakeshott, Hayek and Schmitt on the Rule of Law*, (Cambridge University Press 2015) 99-122.

3.3 แนวคิดความยุติธรรมในสำนักกฎหมายธรรมชาติ และสำนักกฎหมายบ้านเมือง

ความยุติธรรมในมุมมองสำนักกฎหมายธรรมชาติ โดยลอน ฟุลเลอร์ (Lon Luvois Fuller)⁷ เห็นว่า เพื่อที่จะทำให้พฤติกรรมของมนุษย์ภายในสังคมอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ที่เป็นระเบียบ กฎหมายจำเป็นต้องมีศีลธรรมในกฎหมาย 8 ประการ (Procedural Version of Natural Law) ดังนี้ 1.กฎหมายจะต้องมีลักษณะทั่วไปในฐานะเป็นกฎเกณฑ์ ซึ่งใช้เป็นหลักชี้้นำการกระทำโดยเฉพาะต่าง ๆ 2.กฎเกณฑ์ดังกล่าวจะต้องถูกตีพิมพ์เผยแพร่ให้ปรากฏแก่สาธารณะหรืออย่างน้อยก็ต่อบุคคลทุกคนที่ต้องอยู่ภายใต้บังคับกฎเกณฑ์นี้ 3.กฎเกณฑ์จะต้องไม่มีผลย้อนหลัง 4.กฎเกณฑ์จะต้องมีลักษณะชัดเจน และสามารถเป็นที่เข้าใจได้ 5.กฎเกณฑ์จะต้องไม่มีความขัดแย้งกัน 6.กฎเกณฑ์จะต้องไม่เป็นการกำหนดบังคับในสิ่งที่เป็นไปได้ 7.กฎเกณฑ์จะต้องมีความมั่นคง แน่นนอน ไม่มีการเปลี่ยนแปลงกฎเกณฑ์บ่อยเกินไป 8.ต้องมีความกลมกลืนกันระหว่างกฎเกณฑ์ที่ถูกประกาศใช้กับการบังคับใช้กฎเกณฑ์นั้นในความเป็นจริง อันเป็นเรื่องความสอดคล้องระหว่างการกระทำของเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายและตบตบทกฎหมายที่ประกาศใช้

ความยุติธรรมในมุมมองของสำนักกฎหมายบ้านเมืองโดยสำนักกฎหมายบ้านเมืองไม่เห็นด้วยกับการที่ความยุติธรรมมีความสัมพันธ์เชิงจำเป็นกับกฎหมาย โดยเห็นว่าความยุติธรรมเป็นเรื่องของปัจเจกชน บุคคลหนึ่งย่อมเลือกคุณค่าบางอย่างที่ตนชื่นชอบและเชื่อถือมากกว่าอีกคนหนึ่งทำให้แต่ละบุคคลมีความเชื่อถือที่แตกต่างกันออกไป พวกคุณค่าเหล่านี้จึงไม่มีมาตรวัดที่แน่นอนเหมือนกับการวัดแบบภววิสัยในเชิงวิทยาศาสตร์ว่าสารหรือวัตถุใดหนักกว่ากัน เป็นการวัดที่ไม่ขึ้นกับความรู้สึกและความเชื่อของบุคคลที่ทำการวัด ดังนั้น ความยุติธรรมในมุมมองของสำนักกฎหมายบ้านเมืองจะไม่เกี่ยวข้องกับความยุติธรรม แต่จะสนใจจะเกี่ยวข้องกับว่ากฎหมายมีโครงสร้างอย่างไร มีเหตุมีผล มีระบบเชื่อมโยงอย่างไร เท่านั้น

4. บทวิจารณ์

4.1 ข้อวิพากษ์การกระทำของโลท์ ผ่านสำนักกฎหมายธรรมชาติ

การที่โลท์คิดว่าการพิพากษาลงโทษผู้กระทำความผิดโดยการเขียนชื่ออาชญากรลงในเดรโน็ตและทำให้ผู้ที่มียารชื่อในเดรโน็ตถึงแก่ความตาย เพราะโลท์เชื่อว่าสิ่งที่ตนเองกระทำนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้องเป็นความยุติธรรมโดยเขาคิดว่าตนเองคือผู้ผดุงความยุติธรรม ทำให้อาจมองได้ว่าการกระทำของโลท์เป็นการกระทำโดยเจตนาที่ดีที่สอดคล้องกับทฤษฎีของนักบุญทอมัส อควไนัส (Thomas Aquinas) สำนักกฎหมายธรรมชาติ ซึ่งได้ให้คำอธิบายถึงกฎธรรมชาติในฐานะกฎทางศีลธรรมว่า เมื่อมนุษย์ได้พิจารณาไตร่ตรองผ่านเหตุผล ผ่านสติปัญญาของตน พวกเขาจะค้นพบว่าการปฏิบัติตามวิถีที่สอดคล้องไปกับแบบแผนเพื่อการบรรลุเป้าหมายแห่งชีวิต

ดังนั้น เมื่อพิจารณาถึงการกระทำของโลท์แล้วจะเห็นว่าสิ่งที่โลท์เขียนชื่ออาชญากรลงในเดรโน็ตนั้น แม้จะทำด้วยเจตนาที่ดีและต้องการปกป้องความสงบสุขของคนในสังคมส่วนใหญ่ แต่อย่างไรก็ขัดแย้งกับสิ่งที่พึงหลีกเลี่ยง คือ การไม่ทำลายชีวิตมนุษย์ด้วยกัน ดังนั้น การกระทำของโลท์จึงเป็นการขัดต่อทฤษฎีพื้นฐานของสำนักกฎหมายธรรมชาติ ฉะนั้นจึงกล่าวได้ว่า โลท์การกระทำไม่สอดคล้องกับแนวความคิดของสำนักกฎหมายธรรมชาติ เพราะโลท์ไม่ได้ใช้เหตุผลปฏิบัติ โดยเหตุผลปฏิบัติตามสำนักกฎหมายธรรมชาติเชื่อว่า มนุษย์ใช้เหตุผลเพื่อมีส่วนร่วมับธรรมชาติ เพื่อที่มนุษย์จะรู้ว่า อะไรคือสิ่งที่ดี

⁷ อนุพร อรุณรัตน์, 'เอกสารวิชาการส่วนบุคคล: หลักนิติธรรมกับสถาบันครอบครัว' (รายงานการอบรมหลักสูตรหลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตยรุ่นที่ ๘ วิทยาลัยรัฐธรรมนูญ ศาลรัฐธรรมนูญ) 4.

อะไรคือสิ่งที่ควรปฏิบัติ ดังนั้น เมื่อมนุษย์เข้าใจธรรมชาติเมื่อนั้นเองมนุษย์จะรู้ว่าธรรมชาติกำหนดให้เราต้องทำอะไรและไม่ต้องทำอะไร และโดยที่การใช้เหตุผลนั้นมีการใช้ความรู้สึกเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย

สำหรับมุมมองความยุติธรรมในความคิดของโลท์ แม้เจตนาตั้งต้นของโลท์จะมาจากเจตนาที่ดี ต้องการพิพากษาลงโทษอาชญากรเพื่อรักษาความสงบของสังคม แต่เมื่อโลท์ได้สัมผัสพลังอำนาจจากเดธโน้ต ส่งผลให้เจตนาที่จะทำเพื่อผดุงความยุติธรรมเพื่อความสงบสุขของสังคมได้แปรเปลี่ยนไป โลท์กลายเป็นบุคคลที่กระทำเพื่อผลประโยชน์ของตัวเองโดยมีมุมมองความหมายในเรื่องความยุติธรรมหรือศีลธรรมได้เปลี่ยนไปโดยมองว่าตนยังต้องการทำเพื่อประโยชน์คนส่วนรวม แต่โลท์กลับไม่ได้ตระหนักถึงความยุติธรรมที่แท้จริงที่ค่อยเลือนหายไปจากจิตใจของตน เราจึงเห็นได้ว่าความหมายของความยุติธรรมของแต่ละบุคคลแตกต่างกันไปตามสามัญสำนึกของแต่ละคน ทั้งยังแปรเปลี่ยนไปตามสถานที่และเวลา ความยุติธรรมจึงเป็นอัตวิสัย (Subjective) ที่ไม่มีความแน่นอน ข้อจำกัดนี้จึงนำมาสู่ปัญหาการเชื่อมโยงกฎหมายธรรมชาติเข้าสู่กฎหมายศีลธรรม (Morality Thesis) ที่อาจก่อให้เกิดความโกลาหลขึ้นในสังคม เพราะไม่มีความมั่นคงแน่นอนทางกฎหมาย ดังนั้น กฎหมายจึงไม่อาจปราศจากความมั่นคงแน่นอนและเป็นอัตวิสัยเช่นเดียวกับศีลธรรม

4.2 ข้อวิพากษ์การกระทำของโลท์ ผ่านสำนักกฎหมายบ้านเมือง

เมื่อโลท์ได้เขียนคำสั่งของตนลงในสมุดโน้ตมรณะ ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีของจอห์น ออสติน ที่กล่าวว่า กฎหมายเป็นคำสั่งคำบัญชาของรัฐบาลิปัตย์ ดังนั้น การมีผลบังคับของกฎหมายในแนวความคิดนี้ จึงเป็นการหลอมรวมกันระหว่างกฎหมาย (Law) และข้อเท็จจริง (Fact) ตามหลักการของ Reductive Thesis ฉะนั้นการมีผลของกฎหมายจึงเชื่อมโยงอยู่กับผู้มีอำนาจออกกฎหมาย

หากพิจารณาถึงการกระทำของโลท์ แล้วมาปรับกับทฤษฎีทางกฎหมายของจอห์น ออสติน กล่าวคือ โลท์ได้รับอำนาจพิเศษจากสมุดโน้ตมรณะ ทำให้โลท์สามารถตัดสินใจความเป็นความตายของผู้คนได้ตามวิจารณ์ของตนเอง รัฐบาลิปัตย์ (Sovereign) จึงไม่อาจโดนควบคุม (Uncommanded Commander) สามารถลงโทษประหารชีวิตบุคคลได้ทันทีที่เขียนชื่อลงในสมุดโน้ตที่เป็นเหมือนคำบัญชา (Command) ซึ่งอำนาจนี้เป็นอำนาจพิเศษที่โลท์มีเหนือกว่าทุกคน การกระทำของโลท์ส่งผลให้สามารถแสดงเจตจำนงและตั้งตนเป็นรัฐบาลิปัตย์ต่อสาธารณะ ต่อมาเมื่อสังคมเห็นว่าการกระทำของโลท์ทำให้สังคมสงบสุข อาชญากรได้รับการลงโทษ อาชญากรรมลดน้อยลง เนื่องจากคนไม่กล้าทำความผิดเพราะกลัวได้รับการลงโทษจากโลท์ การลงโทษ (Sanction) จากการที่เจ้าหน้าที่ตำรวจขัดขวางการกระทำของโลท์ ทำให้ตำรวจเสียชีวิตโดยการถูกเขียนชื่อใน เดธโน้ต ทุกคนจึงยอมรับและเชื่อฟังคำสั่งจากโลท์ การเคารพเชื่อฟังอย่างเป็นกิจจะ (Habit of Obedience) แสดงให้เห็นถึงการเคารพเชื่อฟังคำสั่งจากรัฐบาลิปัตย์

หากพิจารณาในอำนาจของรัฐบาลิปัตย์ที่มากกว่านั้น พบว่าการกระทำของโลท์มีอำนาจที่มากกว่าการบัญญัติกฎหมายในสถานการณ์ปกติ กล่าวคือ สถานการณ์ในเนื้อเรื่องเดธโน้ตอาจเป็นสภาวะฉุกเฉินที่โลท์จำเป็นต้องใช้อำนาจได้มากกว่าในสถานการณ์ปกติ ซึ่งจะสอดคล้องกับแนวความคิดของซมิตต์ที่กล่าวว่า รัฐบาลิปัตย์ คือผู้ตัดสินใจในสภาวะยกเว้น (Sovereign is he who decide on the exception.) เช่น สถานการณ์ที่สังคมวุ่นวาย โกลาหลเพราะขาดผู้นำตำรวจ รวมถึงผู้นำประเทศ เช่น ประธานาธิบดีสหรัฐฯ ได้ถูกฆ่าโดยฝีมือของโลท์

แต่อย่างไรก็ตาม แนวคิดของฮาร์ท (Herbert Lionel Adolphus Hart)⁸ ได้โต้แย้งทฤษฎีรัฐาธิปัตย์ของจอห์น ออสติน ที่ได้วิเคราะห์จากการกระทำของโลห์ โดยให้เหตุผลคือคำสั่งที่เป็นการเฉพาะและเป็นการทั่วไป ฮาร์ทมองว่าทฤษฎีของจอห์น ออสติน มีข้อจำกัดเหมือนโจรปล้นธนาคารที่มีคำสั่งเฉพาะ (Particularity) โดยเป็นการออกคำสั่งต่อหน้า (face-to-face) แต่กฎหมายนั้นจะเป็นคำสั่งทั่วไป (Generality) ที่มีการประกาศล่วงหน้า นอกจากนี้ คำสั่งโจรปล้นธนาคารมีลักษณะเป็นการชั่วคราว คำสั่งจะสิ้นผลการบังคับใช้เมื่อโจรไม่อยู่แล้ว เห็นได้จากที่กระได้หายไปแล้วไม่มีผู้ใช้อำนาจต่อจากกระ แต่กฎหมายที่มีความถาวร คงทน ต่อเนื่อง แม้ผู้ตรากฎหมายจะไม่มีอยู่แต่กฎหมายยังคงมีผลบังคับใช้เช่นเดิม (เว้นแต่การมีออกคำสั่งยกเลิกกฎหมายฉบับนั้น)

ในเรื่องเดรโนต์ได้กล่าวถึงแนวคิดของผู้ที่รักษากฎหมายที่ขัดกัน เมื่อกฎหมายไม่สามารถทำอะไรกับอาชญากรได้ การพิพากษาลงโทษคนที่กระทำเดรโนต์จึงเป็นกฎหมายในแบบฉบับของโลห์ แต่ในขณะที่แอลยังคงศรัทธาต่อกระบวนการยุติธรรมตามกฎหมายที่มีตำรวจ อัยการ ผู้พิพากษา มากกว่าคำสั่งตามอำเภอใจของบุคคลใดที่จะพิพากษาให้ใครตายก็ได้ ซึ่งคือหลักการความยุติธรรมในแบบฉบับของแอล หากจะนิยามคำว่าอะไรคือความยุติธรรมของโลห์คงต้องพิจารณาจากความยุติธรรมที่คำนึงถึงอรรถประโยชน์ของประชาชนส่วนมากเป็นหลัก โดยเน้นความสุขส่วนใหญ่ของประชาชน การกระทำนั้นก็ย่อมถือว่าเป็นการกระทำที่ถูกต้องและมีความยุติธรรม ดังนั้น การที่โลห์ฆ่าอาชญากรที่เขาเชื่อว่ากฎหมายไม่สามารถทำอะไรกับคนเหล่านี้ได้ จึงเป็นความยุติธรรมในรูปแบบของโลห์ ซึ่งตรงกับทฤษฎีอรรถประโยชน์นิยมของเจรามี เบนแธม และทฤษฎีคำสั่งรัฐาธิปัตย์ของจอห์น ออสติน

หลักการสำคัญของสำนักกฎหมายบ้านเมือง คือ กฎหมายซึ่งถูกกำหนดขึ้นโดยมนุษย์และใช้ในการปกครองบ้านเมือง ถ้าฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามก็ได้รับผลร้ายจากการฝ่าฝืน กฎเกณฑ์ที่ดำรงอยู่นี้ไม่ต้องสัมพันธ์กับศีลธรรมหรือความยุติธรรม หมายความว่ากฎเกณฑ์นี้อาจไม่ยุติธรรมก็ได้ ขัดกับศีลธรรมก็ได้ ฉะนั้นกฎหมายที่ดีหรือไม่ดี จึงไม่ใช่องค์ประกอบของความเป็นกฎหมายเพราะนักกฎหมายจะพิจารณาเพียงว่าได้เกิดขึ้นในกระบวนการที่มีลักษณะเฉพาะและเกิดผลอย่างมีประสิทธิภาพในชุมชนทางการเมืองหนึ่ง ๆ ก็ถือว่าสิ่งนั้นเป็นกฎหมายแล้ว ในแง่นี้หากพิเคราะห์ถึงแอลกับนักสืบที่ได้กระทำตามกฎหมายลายลักษณ์อักษรที่ถูกบัญญัติขึ้นโดยที่กฎหมายนั้นถูกบัญญัติขึ้นโดยสอดคล้องกับกระบวนการและกรอบที่กฎหมายที่มีลำดับสูงกว่าให้อำนาจไว้จึงทำให้กฎหมายมีผลใช้บังคับในบ้านเมือง กล่าวได้ว่าแอลและนักสืบยึดถือและยอมรับในระบอบกฎหมายบ้านเมืองซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของเคลเซ่น แต่อย่างไรก็ตาม สำนักกฎหมายธรรมชาติโจมตีสำนักกฎหมายบ้านเมืองว่ามีข้อจำกัดที่ยึดถือแต่ตัวบทกฎหมาย ไม่สนใจในเรื่องความยุติธรรมในทางกฎหมาย ทำให้กฎหมายบ้านเมืองมีความแข็งกระด้างเกินไป เนื่องจากสำนักกฎหมายบ้านเมืองมองว่าในเรื่องของคุณค่า ศีลธรรม ความยุติธรรมไม่อยู่ในขอบเขตของนิติศาสตร์แต่เป็นเรื่องของศาสตร์สาขาอื่น ๆ ที่ต้องมาถกเถียงกัน ซึ่งเป็นประเด็นโต้แย้งที่ตรงกับการกระทำของโลห์ที่ตั้งตนเป็นรัฐาธิปัตย์เพราะได้รับอำนาจจากเดรโนต์และใช้มันตัดสินพิพากษาของชีวิตของผู้คนโดยเชื่อว่าเป็นความถูกต้องยุติธรรมตามความเชื่อของปัจเจก แต่อย่างไรก็เป็นอำนาจที่ใช้อย่างไม่มีขอบเขตในการบัญญัติกฎหมายและเป็นไปตามอำเภอใจ ดังนั้น จึงทำให้เกิดคำถามสำคัญว่า ถ้ากฎหมายที่ถูกตราขึ้นด้วยวิธีการที่ถูกต้องแต่มีเนื้อหาที่ขัดต่อความยุติธรรม นักกฎหมายฝ่ายบ้านเมืองก็ยังคงมองว่ามันยังเป็นกฎหมาย และประชาชนมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตาม สำหรับเคลเซ่น นักกฎหมายชาวเยอรมัน ซึ่งมีแนวคิดว่าเป็นวิชานิติศาสตร์สนใจศึกษาสิ่งที่เป็นกฎหมายเท่านั้น ได้ให้คำอธิบายว่า กฎหมายมีโครงสร้างหรือระบบอย่างไร มีเหตุผล

⁸ วรเจตน์ ภาศิริรัตน์, *ประวัติศาสตร์ความคิดนิติปรัชญา* (สำนักพิมพ์อ่านกฎหมาย 2565) 479-483.

อย่างไร กฎหมายไม่สนใจเรื่องของคุณค่าที่เป็นเรื่องไม่แน่นอน ดังนั้น ถึงกฎหมายจะมีความยุติธรรมหรือไม่ก็ไม่ส่งผลกระทบต่อความเป็นกฎหมาย แต่อย่างไรก็ตาม เคลเช่นเคยกล่าวถึงกฎหมายของนาซีที่ไม่มีความยุติธรรมว่าสิ่งนั้นยังคงเป็นกฎหมายบ้านเมือง แต่เป็นกฎหมายของรัฐอันธพาล (Gangster State)

เมื่อพิจารณาถึงแนวคิด อธิบายเพิ่มเติมในปัญหาของสำนักกฎหมายบ้านเมืองของกุสตาฟ ราคบุรค (Gustav Radbruch) ที่อยู่ในงานสูตรของรัทบุรค (Radbruchsche Formel)⁹ นักนิติศาสตร์ชาวเยอรมัน ได้มีความเห็นต่อปัญหาดังกล่าวไว้ว่า แม้กฎหมายจะมีความไม่ยุติธรรมอยู่บ้าง แต่ก็ปฏิเสธไม่ได้ว่า มันไม่ใช่กฎหมายเพื่อความมั่นคงแน่นอนของกฎหมาย เพราะราคบุรคมีแนวคิดที่ว่ากฎหมายเป็นเรื่องที่อยู่ระหว่างโลกของปรากฏการณ์และโลกของคุณค่า กฎหมายมีขึ้นเพื่อมุ่งรับใช้คุณค่าหรืออุดมคติของกฎหมาย อันได้แก่ ความยุติธรรม ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และความมั่นคงแน่นอนของกฎหมายหรือนิติฐานะ เช่นนี้กฎหมายจึงต้องมีขึ้นเพื่อรับใช้อุดมคติบางอย่าง เช่น ความยุติธรรม แต่ราคบุรคยังได้วิเคราะห์ต่อไปว่าหากความขัดแย้งกับความยุติธรรมนั้นถึงระดับที่ไม่อาจทนทานได้ กล่าวคือ กฎหมายนั้นถูกตราขึ้นโดยไม่สนใจสิทธิมนุษยชนหรือความยุติธรรมเลย กฎหมายนั้นย่อมเป็นกฎหมายที่ไม่ถูกต้อง นักกฎหมายต้องปฏิเสธความเป็นกฎหมายนั้น จึงกล่าวได้ว่าเคลเช่นกำหนดหน้าที่ให้ฝ่ายนิติบัญญัติออกกฎหมายย้อนหลังเอาผิดกับรัฐอันธพาลที่ออกกฎหมายขัดต่อความยุติธรรมเช่นนั้น แต่ราคบุรคกำหนดให้เป็นหน้าที่ของศาลในแต่ละคดีที่ต้องปฏิเสธความเป็นกฎหมายนั้น เราจึงกล่าวได้ว่า ในท้ายที่สุดสำนักกฎหมายปฏิฐานนิยมก็ยังให้ความสำคัญกับคุณค่าของความยุติธรรมทางกฎหมายอยู่นั่นเอง แม้การจัดการกับกฎหมายที่ขัดแย้งกับความยุติธรรมจะต่างกันออกไปตามแนวคิดของนักกฎหมายแต่ละคนก็ตาม

5. สรุป

เมื่อพิจารณาจากเนื้อหาในหนังสือการ์ตูน เดธโน้ต เพื่อมาศึกษาวิเคราะห์ตามแนวคิดนิติปรัชญาของทางสำนักกฎหมายธรรมชาติและกฎหมายบ้านเมืองแล้วจะเห็นได้ว่า ตามแนวคิดของสำนักกฎหมายธรรมชาติ การกระทำของโล่ขัดแย้งกับหลักการไม่ทำลายชีวิตมนุษย์ ดังนั้น การกระทำของโล่จึงเป็นการขัดต่อทฤษฎีพื้นฐานของสำนักกฎหมายธรรมชาติ หากมองว่าโล่ได้ใช้อำนาจของเดธโน้ต การใช้ อำนาจดังกล่าวเป็นที่มาของกฎหมายตามความหมายที่สำนักกฎหมายบ้านเมืองรับรองโดยการตัดสินพิพากษาของโล่ที่ได้ใช้เดธโน้ต แม้จะมีความถูกต้องยุติธรรมตามความเชื่อของปัจเจก แต่ก็ขัดกันกับแนวคิดของความยุติธรรมและความถูกต้องของแอลและนักสืบที่ยอมรับและกระทำตามหลักของกฎหมายบ้านเมืองเหมือนกันกับที่ใช้กฎหมายลายลักษณ์อักษรเป็นแหล่งที่มาของกฎหมายบ้านเมือง จากการศึกษาและวิเคราะห์ในเรื่อง เดธโน้ต ทำให้เข้าใจการปรับใช้กรณีที่มีกฎหมายขัดกับยุติธรรมตามหลักนิติปรัชญา และเนื้อเรื่องได้แสดงให้เห็นข้อจำกัดของสำนักกฎหมายธรรมชาติและกฎหมายบ้านเมืองผ่านการกระทำและเจตนาของโล่ที่เปลี่ยนไปและการปรับใช้ทฤษฎีทางนิติปรัชญาในบทความนี้ เราอาจนำแนวทางการปรับใช้ข้อจำกัดต่าง ๆ ไปประยุกต์ร่วมกันเพื่อเป็นการอธิบายถึงสถานการณ์สังคมที่มีความคล้ายคลึงกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในหนังสือการ์ตูนเดธโน้ตได้

⁹ วรเจตน์ ภาคีรัตน์, *ประวัติศาสตร์ความคิดนิติปรัชญา* (สำนักพิมพ์อ่านกฎหมาย 2565) 427-436.